

Stagiul National de Carstologie

Closani, august 2001

Viorel HOROI

Presedinte SRSC

Una dintre sarcinile cele mai ingrate la sfârșitul oricarei acțiuni este aceea de a întocmi raportul. Poate pentru că este foarte greu să sintetizezi trăirile și experiențele într-un sir de cifre cu caracter statistic.

Iată de ce am ales genul documentar, care ne va permite o informare mai detaliată și nuanțată asupra acestei acțiuni păstrând în același timp gradul de obiectivism necesar unei priviri (auto) critice.

Scopul stagiului fiind acela de a răspunde nevoilor practice ale speologilor, am încercat să reducem la maximum cursurile teoretice insistând asupra explicațiilor date pe teren.

Prima zi. "La început a fost cuvântul". Iar cuvântul înseamnă teorie.

După prezentarea unor noțiuni generale de geologie s-a insistat asupra definirii carstologiei și relației acesteia cu speologia, asupra carstului și a factorilor carstificării (litologia rocilor solubile și în principal a calcarelor, geneza și clasificarea discontinuităților tectonice ce se pot constitui în cai de atac ale apei și fizico-chimia procesului de dizoluție).

În partea a doua a cursului au fost prezentate tipurile de umpluturi prezente în și/sau pe carst și relația existentă între acestea și mediul înconjurător. A fost subliniat rolul de indicatori paleoclimatici jucat de unele dintre aceste depozite și importanța studierii lor în contextul cercetărilor actuale. Au făcut obiectul discuției unele dintre cele mai noi metode de studiu în acest domeniu (datări absolute, termoluminescență, analize izotopice, paleomagnetism, etc.)

A doua zi. Dat fiind, pe de o parte numărul relativ mare de cursanți, iar pe de altă parte aptitudinile fizice și echipamentul unora dintre participanți, am creat două grupe. Prima grupă a vizitat Pestera de la Râpa Vânăta. Explicațiile au vizat modelele speogenetice, cu aplicație directă asupra peșterii vizitate, depozite de umplutură în carst, evoluția regresivă a vailor carstice, etc.

A doua grupă a parcurs un traseu la suprafață, în zona carstică situată pe versantul stâng al Motrului, delimitată de Valea Calului la V, Valea Cheii la N și E și localitatea Calugăreni la S. Au fost identificate pe teren elemente tectonice, depozite paleocarstice, au fost discutate probleme de evoluție geomorfologică și de funcționare a zonelor carstice, etc. Masa de seară a fost urmată de o proiectie de diapozitive.

A treia zi. S-au vizitat Pestera Closani și Pestera Cioaca cu Brebenei. Cadrul bogat concreționat al acestor peșteri a permis o discuție la fel de bogată asupra genezei diverselor tipuri morfologice de concrețiuni ce apar în mediul speleal. În completare, au fost discutate probleme

legate de climatologia subterană și influența umană asupra mediului speleal.

A patra zi. A constituit o cursă maraton într-una din zonele carstice clasice în România - Nordul Podisului Mehedinți: Cornetul Ponoarele, Pădurea de Liliac, Cheile Balutei, Lacul Zaton, Podul Natural, Bulba. Privelistea panoramică oferită de Steiul Ponoarelor a permis recunoașterea cadrului geografic al regiunii, explicarea structurii geologice și a evoluției geomorfologice. A fost subliniată legătura strânsă dintre carst și geologie precum și rolul selectiv jucat de carst în alegerea anumitor elemente geologice favorabile evoluției și funcționării sale. Zona constituie o adevărată școală pentru varietatea tipurilor morfologice întâlnite (doline, lapiezuri, vai carstice, chei, ponoare, etc.). De asemenea, sistemul Zaton – Bulba reprezintă un exemplu extrem de intuitiv asupra funcționării și evoluției unui sistem carstic.

A cincea zi. A avut un caracter mixt, cu vizite atât la suprafață cât și în subteran. Vizita la suprafață, efectuată pe Valea Motru Sec și Valea Gorganului a permis discutarea limitelor și funcționării sistemului carstic Motru Sec – Piatra Mare – Motru – Baia de Arama. A fost analizată clasificarea funcțională a sistemelor carstice și criteriile de recunoaștere ale acestora. În același timp au fost prezentate unele din tehnicile de prospectivă hidrogeologică utilizate în zonele carstice (estimarea debitului, marcare).

Vizita în Pestera Lazului a permis orientarea discuțiilor asupra morfologiei endocarstice. Au fost amintite procesele

Aspecte din cadrul orelor de teorie.

ce acționează în mediul speleal, evoluția regimurilor de funcționare ale golurilor subterane și reflectarea acestei evoluții în morfologia peretilor. A putut fi exemplificată pe teren influența factorului tectonic asupra dezvoltării și evoluției peșterilor.

A sasea zi sau Ziua Judecatii. În sfârșit, examinarea.

Anunțat încă de la începutul stagiului, scopul examinării era de a verifica în ce masura cursanții înțeleg carstul, cu tot ce înseamnă acesta: limite, morfologie, funcționare. Am considerat ca, pentru realizarea acestui scop, cea mai rapidă și sintetică verificare este realizarea unei hărți a carstului. Zona aleasă a fost Steiul Orzeștilor, situată la V-SV de localitatea Calugăreni, cu o suprafață de aproximativ 2 km². Arealul este bine delimitat atât din punct de vedere geologic cât și morfologic fiind constituit dintr-o zonă de platou traversat de o vale transversală cu doi afluenți care formează ponoare la contactul cu calcarele. Tipurile morfologice de suprafață sunt reprezentate de doline, văi carstice, trepte antitetice, lapiezuri. Suprafața restrânsă a zonei, limitele clare, varietatea morfologică și funcționarea evidentă au constituit atuurile pentru alegerea Steiului Orzeștilor ca zonă-test.

Asadar, fiecare cursant s-a "plimbat" prin această zonă cu o hartă topografică în mână, timp de aproximativ 6 ore. Unii au reușit să acopere întreaga suprafață, alții nu. Fiecare a trecut pe harta elementele geomorfologice pe care le-a văzut, sau pe care și le-a imaginat. În orice caz, toți s-au confruntat cu aceleași probleme: ce văd? cum reprezintă ceea ce văd? ce semnificație are ceea ce văd? Unii au reușit mai bine alții mai puțin.

Important este faptul că s-a încercat aplicarea unei gândiri unitare asupra carstului. Pe parcursul întregului stagi, leit-motivul explicațiilor a fost considerarea carstului ca un întreg, ce nu poate fi redus la elementele sale componente. Ceea ce este de apreciat la absolut toți participanții este efortul lor de a aplica acest mod de gândire. Este primul pas spre o înțelegere completă și complexă a carstului. Restul ține de experiența lucrului pe teren.

Au fost acordate diplome pe trei categorii de calificative: foarte bine, bine și satisfactor. Deși dispuneam de un "sablon" realizat de un specialist, aprecierea lucrărilor a fost făcută în funcție de o scară de valori relativă având ca puncte de referință cea mai "bună" și cea mai "proastă" hartă prezentată. Criteriile de apreciere au fost: trasarea corectă a limitelor, amplasarea corectă și completă a elementelor morfologice și, pe baza acestora, gradul de înțelegere a funcționării și evoluției zonei carstice.

Chiar dacă au fost oferite aceste calificative, aceasta nu înseamnă o ierarhizare. Nu putem spune că un participant este mai carstolog decât celălalt. Calificativul nu poate să însemne decât un mai mare interes pentru problematica discutată sau o mai mare experiență de teren. Noi nu am eliberat diplome de carstologi. Atestăm doar participarea la un curs care dorește să disemineze în masa participanților un mod de gândire și informații de bază necesare într-o posibilă activitate carstologică viitoare.

Observatii

La prima vedere, stagiul pare lipsit de o programă. Doar aparent. Dorința de a concentra explicațiile pe teren ne-a obligat la această flexibilitate a programei. Cel mai adesea, situațiile din teren nu corespund celor ideale din tratate și cursuri și nu respectă întotdeauna o programă impusă de rigiditatea demersului logic. Firul logic al prezentărilor a fost: noțiuni generale – factorii carstificării – depozite în și pe carst – modele speogenetice – morfologie exo și endocarstică – funcționarea și evoluția carstului.

Critici

Pe parcursul întregului stagi am încurajat spiritul de interactivitate. În acest sens, am încercat să discutăm și să rezolvăm toate problemele aparute fie din partea

organizatorilor, fie din partea participanților. Suntem convinși că nu le-am putut rezolva pe toate. Probabil că cele mai interesante probleme ar fi legate de ce s-a făcut în timpul stagiului și ce așteptau cursanții de la acest curs. Ar fi multe de discutat în acest sens. În orice caz, este destul de dificil de pus de acord concepția organizatorilor asupra stagiului cu necesitățile obiective sau subiective, extrem de heterogene, ale participanților. O să încercăm pe viitor să asigurăm un feedback mult mai eficient în relația organizatori – stagi – cursanți.

Date statistice

Și pentru că statistica are totuși rolul ei, oferind o imagine sintetică asupra acestei acțiuni va prezentăm următoarele date:

- 19 participanți de la cluburile: SRSC, Focul Viu – București, Norbert Casteret – Colibasi, Speo – Alpin MH – Dr. Tr. Severin, Rhynolophus – Lupeni, Speo Caras - Oravita, Prusik – Timisoara, Speo Bucovina – Suceava, Speodava - Stei.
- Calificative acordate: 5 - Foarte Bine, 7 - Bine, 7 - Satisfactor.
- Lectori: Dr. Cristian Goran, Dr. Cristian Lascu, drd. Silviu Constantin, drd. Viorel Horoi, toți de la Institutul de Speologie "Emil Racovita" București.

Concluzii

La sfârșitul stagiului, tragând o linie și adunând minusurile și plusurile înregistrate pe parcursul acțiunii, bilanțul este pozitiv, atât din punct de vedere științific-educativ cât și din punct de vedere organizatoric.

În primul rând trebuie remarcat interesul pentru carstologie dovedit prin numărul relativ mare de participanți. În al doilea rând rezultatele testului au dovedit capacități reale de înțelegere a carstului în rândul participanților, capacități ce reprezintă un potențial care ar fi păcat să nu fie utilizat. În acest sens, invităm pe toți participanții la ediția 2001 a Stagiului de Carstologie să participe în anul 2002 la Tabara de Carstologie organizată de SRSC în N Banatului, zona Sodol, tabara unde vor avea ocazia să aplice direct, pe teren, noțiunile asimilate.

Din punct de vedere organizatoric, bineînțeles că întotdeauna este loc de mai bine. Ideea de la care am pornit a fost de a asigura un număr de servicii cât mai mare la un cost cât mai mic pentru a face acest Stagi cât mai atrăgător și accesibil unei categorii cât mai largi de posibili participanți. Credem că în mare măsură am reușit. În orice caz, ecurile venite dinspre participanți ne îndreptătesc să credem acest lucru. Vă asigurăm că eforturile noastre se îndreaptă spre îmbunătățirea continuă a condițiilor de desfășurare a acestor tipuri de Stagii. În ideea de a face aceste Stagii cât mai atractive așteptăm orice sugestii, propuneri sau critici constructive.

Mulumiri

În primul rând, ținem să mulțumim tuturor participanților pentru curajul lor de a se fi lansat în această aventură, numită carstologie, în care le uram activitate îndelungată și succese cât mai multe.

În al doilea rând mulțumim lectorilor, pentru răbdarea de a fi despicat firul carstologiei în patru și pentru disponibilitatea de a fi fost ghizi pe cărările atât de încălcate, la propriu dar și la figurat, ale carstului mehedintean.

Nu în ultimul rând trebuie să aducem mulțumiri echipei organizatorilor, formată din Alexandru și Diana Petculescu, precum și Emanoil Stiuca, pentru eforturile lor de a asigura bună desfășurare a Stagiului. Din partea tuturor celor care au optat pentru serviciul de pensiune oferit la stagi aducem mulțumiri speciale "bucatarului-sef" pentru bucuria de ne fi simțit "ca la mama acasă", chiar dacă numai în timpul meselor.

